

Turvepeltojen tulevaisuus: tutkimustiedosta ratkaisuja käytännön toimiin?

19.12.2024

Seinäjoella 30.10. järjestetty Turvepeltojen tulevaisuus -tilaisuus kokosi yhteen asiantuntijoita, tutkijoita ja päätöksentekijöitä keskustelemaan turvepeltojen nykytilasta ja tulevaisuuden mahdollisuuksista. Tapahtuma herätti laajaa kiinnostusta: paikan päällä oli noin 70 osallistujaa ja striimilähetystä seurasi enimmillään yli 300 henkilöä yhtäaikaisesti. Tilaisuuden järjestivät yhteistyössä Turvemaiden kestävän käytön osaamisklusteri, ELY-keskusten valtakunnallinen ilmastoyksikkö sekä Luonnonvarakeskus.

Tapahtumassa syvennyttiin turvepeltojen nykytilanteeseen ja tutkimuksen tarjoamiin ratkaisuihin tulevaisuuden suunnittelussa. Luonnonvarakeskuksen tutkijat esittelivät uusinta tutkimustietoa muun muassa turvepeltojen nurmiviljelyn päästöistä, vettämiseen soveltuvien lohkojen tunnistamisesta ja paikkatietoaineiston sekä koneoppimisen hyödyntämisestä toimenpiteisiin soveltuvien lohkojen tunnistamisessa. Tilaisuus toimi samalla Turvepeltojen käytön tiekartta- ja Alueelliset ratkaisukeinot eloperäisten maatalousmaiden ilmastovaikutusten hillitsemisessä -hankkeiden loppuseminaarina.

Tilaisuudessa esiteltiin myös valtakunnallista turvepeltojen käytön tiekarttaa, joka hahmottelee tulevaisuuden muutospolut vuoteen 2050 asti. Tiekartan on tarkoitus toimia tukena myös poliittisessa päätöksenteossa.

Tutkimustietoa ja ratkaisuja

Tiedetään, että turvepeltojen viljelystä syntyy kasvihuonekaasupäästöjä. Uusimmat tutkimukset kuitenkin osoittavat, etteivät nykyisin käytössä olevat päästökertoimet välttämättä ole niin yksiselitteisiä kuin aikaisemmin on kuviteltu. Esimerkiksi viljelytoimien ajoittamisella, kuten nurmen uusimisen ajankohdalla, on merkitystä sekä hiilidioksidi- että typpipäästöihin.

Tutkimuksen mukaan kesän aikana toteutettu nurmen uudistaminen aikaansaa todennäköisemmin suuremmat päästöt kuin aikaisin keväällä tai myöhään syksyllä toteutettu nurmen uusiminen. Lisäksi viljelykesän olosuhteilla, kuten lämpötilalla tai sademäärillä, on suuri merkitys päästöjen määriin. Näiden havaintojen myötä Luonnonvarakeskuksen erikoistutkija Sanna Saarnio ja tutkija Henri Honkanen korostivat tarkempien ja tilannekohtaisten laskelmien merkitystä, jotta turvepeltojen käyttöä voidaan suunnitella entistä vastuullisemmin.

Paikkatieto turvepeltojen käytön suunnittelun tukena

Paikkatietomenetelmät nähtiin tärkeänä osana turvepeltojen käytön suunnittelua tulevaisuudessa. Hyödyntämällä ja yhdistämällä paikkatietoaineistoa sekä peltolohkojen sijaintia muun muassa kasvulohkotietoihin, on mahdollista kartoittaa esimerkiksi pellon maannosta, aiempaa käyttöä ja viljelyolosuhteisiin vaikuttavia ympäristötekijöitä. Näiden tekijöiden tunnistamisen avulla on entistä helpompaa löytää eri toimenpiteisiin parhaiten soveltuvia peltolohkoja. Paikkatietoaineistot tarjoavat arvokkaan työkalun myös ilmastotavoitteiden ja ennallistamisasetuksen toimeenpanossa.

Paikkatietoa hyödyntämällä laajempien kokonaisuuksien, kuten vettämiskelpoisten alueiden, tunnistaminen voi olla aikaisempaa helpompaa. Pellon vettämistä suunniteltaessa tulee kuitenkin huomioida myös muita tekijöitä, sillä vettämisen onnistumisen edellytyksenä on turpeen riittävä paksuus sekä muiden maatalouden olosuhteiden, kuten ojituksen vaikutusten, huomioiminen. Vettämiseen soveltuvien alueiden tunnistaminen edellyttää paitsi maaperän ominaisuuksien tuntemusta, myös laajempaa alueellista analyysiä. Arvioiden mukaan jopa puolet viljelykäytössä olevista turvepelloista saattaisi olla vettämiskelpoisia, mutta tarkat ratkaisut edellyttävät aina yksilöllistä suunnittelua. Luonnonvarakeskuksen tutkija Hanna Kekkonen totesi, että vettäminen on merkittävä investointi, joten toimenpidettä suunniteltaessa on harkittava myös vettämisen onnistumisen potentiaalia.

Tulevaisuus: kohti kohdennettuja toimenpiteitä

Luonnonvarakeskuksen tutkimusprofessori Heikki Lehtonen esitteli tilaisuudessa maa- ja metsätalousministeriön rahoittaman Turvepeltojen käytön tiekartta -hankkeen tuloksia. Turvepeltojen käytön

tiekartta vuoteen 2050 esittää kaksi eri skenaariota turvepeltojen käytön muutoksesta eri alueilla. Toinen skenaarioista painottaa ympäristötavoitteita ja toinen maatalouden ruoantuotantotavoitteita. Laaditun tutkimuksen avulla voidaan analysoida, miten turvepeltoja voidaan jatkossakin hyödyntää ilmastoviisaasti sekä taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävällä tavalla eri maakunnissa. Tiekartta esittelee toimenpiteitä, joilla turvepeltojen käyttöä on mahdollista sopeuttaa eri tavoitteisiin ja tarpeisiin pitkällä aikavälillä.

Tiekartassa korostetaan päästövähennysten merkitystä sekä vettämisen ja ennallistamisen potentiaalia. Lisäksi se käsittelee maatalouden rakennekehitystä ja alueellisten ilmastotoimien roolia. Tiekartta tarjoaa tieteellisesti perusteltuja suosituksia päästöjen vähentämiseksi ja kestävän maatalouden tukemiseksi. Se painottaa yhteistyön, teknologian ja uusien toimintamallien merkitystä turvepeltojen roolin muuttamisessa osaksi ilmastokestäviä ratkaisuja.

Tiekartta on luovutettu maa- ja metsätalousministeriölle 25.11., ja siihen on mahdollista tutustua seuraavasta linkistä: Turvepeltojen käytön tiekartta vuoteen 2050 – Jukuri

Lisää keskustelua ja yhteistyötä tarvitaan myös tulevaisuudessa

Turvepeltojen tulevaisuus on osa laajempaa kestävän maankäytön ja ilmastotoimien kokonaisuutta, ja keskustelua sen edistämisestä tulee jatkaa aktiivisesti. Seinäjoen tilaisuus osoitti, että monialainen yhteistyö ja tieteen hyödyntäminen ovat avainasemassa, kun siirrytään sanoista tekoihin. Erilaisten tietoaineistojen hyödyntäminen sekä tutkimuksen ja uusien teknologioiden käyttö konkreettisten toimien suunnittelussa ovat tulevaisuudessa merkittävässä roolissa osana turvemaiden kestävää käyttöä.

Tilaisuuden esitysmateriaalit ovat saatavilla Turvepeltojen tulevaisuus -tapahtumasivulla.

Aiemmin julkaistu @SeAMK -verkkolehtiartikkeli tilaisuuden ennallistamista käsitelleistä esityksistä löytyy täältä.

Artikkeli on tuotettu osana Euroopan unionin osarahoittamaa Turvemaiden kestävän käytön osaamisklusterin aktivointi- ja koordinaatiohanketta (TUKKA), jonka päätavoitteena on tukea Turvemaiden kestävän käytön osaamisklusterin toimintaa.

Lisätietoja hankkeesta**Terhi Korpi**
projektipäällikkö
SeAMK

Elina Iivari
asiantuntija, TKI
SeAMK

Kirjoittajista Korpi toimii Turvemaiden kestävän käytön osaamisklusterin aktivointi- ja koordinaatiohankkeen projektipäällikkönä ja Iivari viestintäkoordinaattorina.

Lähteet

Saarnio, S. ja Honkanen, H. (30.10.2024). Turvepeltojen nurmiviljelystä syntyy kasvihuonekaasupäästöjä – miten mitatut tulokset koko nurmikierrolta vertautuvat päästökertoimiin? [seminaariesitys]. Turvepeltojen tulevaisuus, Seinäjoki.

Kekkonen, H. (30.10.2024) Vettämiseen hyvin soveltuvia turvepeltoja voidaan tunnistaa paikkatiedon avulla. [seminaariesitys]. Turvepeltojen tulevaisuus, Seinäjoki.

Lehtonen, H. (30.10.2024) Valtakunnallinen tiekartta hahmottunut: Turvepeltojen käytön muutospolut vuoteen 2050 [seminaariesitys]. Turvepeltojen tulevaisuus, Seinäjoki.